

Rett til opplæring i kvensk og i finsk

Stortinget behandlet 04. juni i år Kunnskapsdepartementets forslag til endringer i Opplæringsloven. Ett av forslaga til departementet var at paragraf 2.7 i opplæringsloven endres slik at opplæring i kvensk sidestilles med opplæring i finsk. Stortinget vedtok departementets forslag.

Norske Kveners Forbund – Ruijan Kveeniliitto (NKF – RK)/Kvensk Institutt og Kvensk språkning er selvsagt veldig glad for den foreslåtte endring slik at retten til opplæring i kvensk blir nedfelt i loven.

NKF – RK hadde imidlertid i høringsrunden, sammen med mange andre institusjoner og organisasjoner gitt innspill på at retten skal:

- Være individuell
- Gjelde hele Norge
- Også gjelde videregående opplæring

Retten som man har hatt til nå, og som vel også lå til grunn for departementets forslag til endring, er begrunnet i at eleven er kven og at han/hun tilhører en nasjonal minoritet. Kven vil man være selv om det ikke er flere enn den ene kvenske eleven på skolen, eller om eleven bor i Vadsø eller i Oslo. Kven vil man fortsatt være når man begynner på videregående skole. Konsekvensen av Stortingets vedtak kan illustreres ved følgende: Det er tre kvenske elever ved en skole i Vadsø, og alle tre elevene har valgt opplæring i kvensk. Så flytter den ene eleven til Oslo. Konsekvensen blir at både de to elevene som blir igjen i Vadsø og eleven som flyttet til Oslo, vil miste retten til opplæring i kvensk. Det til tross fort at alle tre vil fortsatt være kvener..

Dette gjelder relativt få elever, men vi mener det er en absolutt nødvendig endring som vil ha stor betydning for den enkelte elev, og for elevens identitetsutvikling, trygghet i egen kultur og for elevens familie og foreldre. En viktig begrunnelse for dette er regjeringens forpliktelser og ambisjoner for kvensk språk i Norge som levende språk, og behovet for å støtte alle kvenske barn rett til opplæring uavhengig av hvor i landet de bor. Samme bekymring er uttrykt av Europarådet i sin nyeste rapport på situasjonen i

Norge: <https://rm.coe.int/168070741d>, se pkt 84 “Finally, Kven tuition is not offered outside the traditional geographical areas, thereby failing to take into account social trends of people moving into the big cities”

Det bør altså ikke være antall elever eller geografi som avgjør retten.

I det 13-årige skoleløp, må det også være slik at elever som har kvensk i grunnskolen, vil fortsatt ha retten når de begynner på videregående skole. Det er etter det vi vet ingen som har tatt eksamen i kvensk fra videregående skole i det hele tatt etter at det med LK06 i hht læreplanen ble mulig å velge opplæring i kvensk. Udirs statistikker som går tilbake til 2013 viser ikke at noen elever har fått opplæring i kvensk i perioden frem til i dag. Imidlertid krever UiT eksamen i kvensk fra videregående skole for opptak til kvensk årsenhet i hht §3-5

i Forskrift om opptak til høgre utdanning. For kvensk i grunnskolelærerutdanningen forventer UiT forkunnskaper tilsvarende avsluttende eksamen i kvensk fra videregående skole. Det gjør en presisering av retten nødvendig, i tillegg som tiltak for å styrke språklig revitalisering og i hht regjeringens forpliktelser.

Vi stusset også over at departementet i sin begrunnelse for ikke å følge opp høringsinnspillene fra NKF – RK med flere i forbindelse med nevnte endring i opplæringslovens §2-7 med begrunnelsen at *”det er svært uheldig å fremje lovendringar som ikkje har vore på høyring”*. Departementet har imidlertid i samme proposisjonen et helt kapittel med tittelen *”Endringar i opplæringslova som ikkje har vore på høyring”*.

Vi ønsker også at det i opplæringsloven eller i forskrift nedfelles skoleeiers informasjonssplikt om rettighet til opplæring i språkene samisk, kvensk og finsk. Mangel på informasjon om opplæringstilbudet er fastslått som en av tre hovedårsaker til frafall fra kvensk og finsk som andrespråk, se <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/arsaker-til-fracfall-fra-finsk-som-andresprak/>. Det er liknende utfordringer for opplæringen i samisk.

Tilslutt vil vi minne om behovet for endringer i forskrift til opplæringslova i tråd med endringen i §2-7 som kom i mai 2019, bl.a. gjelder dette §1-11, §3-22, §4-15.

På vegne av

Norske Kveners Forbund – Ruijan Kveeniliitto: Hilja Huru, leder, hilja@kvener.no

Kvensk Institutt – Kainun institutti: Hilde Skanke, daglig leder,
hilde.skanke@kvenskinstitutt.no

Kvensk språkting – Kväänin kielitinka: Trygg Jakola, leder, tryggjakola@gmail.com